

Barbara

26 september 2022

Barbara, 1930-1997.

Een paar weken geleden schreef Henk van Gelder in de NRC een stukje over de Franse zangeres Barbara: *Barbara's chansons zijn in Nederland ten onrechte vergeten*. Ik vrees dat niet alleen Barbara vergeten is, dat treurige lot treft vrijwel alle grote chansonniers die in de jaren 45-75, een periode van groei en welvaart, bekendheid genoten: Trenet, Brel, Brassens en vele anderen. Moeten we niet gewoon constateren dat de hoogtijdagen van het Franse chanson voorgoed voorbij zijn? Hoe dat komt? Dat is te wijten aan de economisch-culturele hegemonie van Amerika. Ook in de literatuur, de cinema en de filosofie is Frankrijk langzaam maar zeker zijn vroegere prominente rol kwijtgeraakt. Maar dat betekent niet dat we onze helden van vroeger niet meer zouden mogen eren. Daarom deed het artikel van Henk van Gelder mijn francofiële hart goed.

Zijn artikel is goed getimed: het is dit jaar namelijk precies 25 jaar geleden dat 'de dame in het zwart' overleed. Menig chanson van haar - *Göttingen, Nantes, Dis, quand reviendras-tu?* - is een klassieker geworden. Haar articulatie en stem bezitten een herkenbare en bijzondere kwaliteit. De teksten, vaak doortrokken van een mysterieuze melancholie, schrijft ze zelf, evenals de muziek. Daar komt nog bij dat ze prachtig piano speelde. In mijn ogen is ze een absolute grootheid. Hieronder de tekst van *La solitude*, sober, maar indringend. Het thema is in onze tijd zeer actueel. Ik hoorde premier Rutte bij de laatste algemene beschouwingen zeggen dat 50% van de ouderen gebukt gaat onder eenzaamheid en dat ook veel jongeren, mede door Corona, er last van hebben. Traditionele verbanden zijn sinds de tweede helft van de vorige eeuw weggefallen, de politiek benadrukt de autonomie van het individu en heeft het voortdurend over de

moderne 'participatiemaatschappij'. Dat betekent in de praktijk dat mensen, vooral ouderen en kwetsbaren, steeds meer op zichzelf zijn aangewezen. In veel gevallen leidt deze ontwikkeling tot eenzaamheid.

La solitude behoort tot mijn favorieten. In dit iconisch chanson wordt de eenzaamheid gepersonifieerd. Barbara spreekt over haar als een ongenode en ongewenste gast. Ze wil dat ze opdondert, maar slaagt er niet in haar van zich af te schudden. De eenzaamheid heeft zich diep in haar hart genesteld en laat zich niet verdrijven.

La solitude

Je l'ai trouvée devant ma porte,
Un soir, que je rentrais chez moi.
Partout, elle me fait escorte.
Elle est revenue, là voilà,
La renifleuse des amours mortes.
Elle m'a suivie, pas à pas.
La garce, que le Diable l'emporte !
Elle est revenue, elle est là.

Avec sa gueule de carême
Avec ses larges yeux cernés,
Elle nous fait le cœur à la traîne,
Elle nous fait le cœur à pleurer,
Elle nous fait des mains blêmes
Et de longues nuits désolées.
La garce ! Elle nous ferait même
L'hiver au plein cœur de l'été.

Dans ta triste robe de moire
Avec tes cheveux mal peignés,
T'as la mine du désespoir,
Tu n'es pas belle à regarder.
Allez, va t- en porter ailleurs
Ta triste gueule de l'ennui.
Je n'ai pas le goût du malheur.
Va t- en voir ailleurs si j'y suis !

Je veux encore rouler des hanches,
Je veux me saouler de printemps,
Je veux m'en payer, des nuits blanches,

A cœur qui bat, à cœur battant.
Avant que sonne l'heure blême
Et jusqu'à mon souffle dernier,
Je veux encore dire «je t'aime»
Et vouloir mourir d'aimer.

Elle a dit : «Ouvre-moi ta porte.
Je t'avais suivie pas à pas.
Je sais que tes amours sont mortes.
Je suis revenue, me voilà.
Ils t'ont récité leurs poèmes,
Tes beaux messieurs, tes beaux enfants,
Tes faux Rimbaud, tes faux Verlaine.
Eh ! bien, c'est fini, maintenant.»

Depuis, elle me fait des nuits blanches.
Elle s'est pendue à mon cou,
Elle s'est enroulée à mes hanches
Elle se couche à mes genoux.
Partout, elle me fait escorte
Et elle me suit, pas à pas
Elle m'attend devant ma porte.
Elle est revenue, elle est là,
La solitude, la solitude...

De eenzaamheid

Op een avond heb ik haar gevonden,
Thuisgekomen, voor mijn deur.
Ze blijft bij me, het geeft niet waar,
Ze is teruggekomen, ze is daar,
De speurster naar gedoofde passies.
Ze heeft me gevolgd, stap voor stap.
Die rotmeid, naar de hel met haar!
Ze is teruggekomen, ze is daar.

Met haar bleke smalle smoel
Onder haar ogen diepe wallen,
Zal je hart tot apathie vervallen,
Zorgt ze dat het janken gaat,
Worden je handen bleek en koud

Worden de nachten desolaat.
Die rotmeid ! Zelfs hartje zomer zou
Ze veranderen in winterkou.

In je trieste jurk van zijde
Met je slecht gekamde haar,
Ben je de wanhoop haars gelijke,
Je bent niet mooi om naar te kijken.
Toe, ga ergens anders heen
Met je trieste slappe smoel.
Ik heb voor ongeluk geen gevoel.
Ga weg, laat me asjeblieft alleen !

Ik wil nog met mijn heupen wiegen,
Ik wil me aan de lente laven,
Ik wil nachten beleven van vertier,
Met kloppend hart, een hart dat slaat.
Voordat het laatste uur zal slaan
En tot mijn laatste ademtocht,
Wil ik zeggen « ik hou van jou »
Als ik van liefde sterven mocht.

Ze sprak: « Laat me binnenkomen.
Ik heb je gevolgd, stap voor stap.
Ik weet, dood zijn je liefdesdromen.
Hier ben ik, ik ben teruggekomen.
Hun poëzie hebben ze staan reciteren,
Je kinderen, je fraaie heren,
Je valse Verlaines en Rimbauds.
Nu, het is uit en afgelopen. »

Ze brengt me slapeloze nachten sinds die tijd.
Haar armen heeft ze om mijn nek geslagen,
Ze heeft zich om mijn heupen heen gevouwen
Ze heeft zich in mijn schoot gevlijd.
Ze is bij me, overal en altijd
Ze volgt me, het geeft niet waar
Ze staat voor de deur op me te wachten.
Ze is weer terug, ze is daar,
De eenzaamheid, de eenzaamheid...

